

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

ในการศึกษา เรื่อง การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอ ผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สมมติฐานการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ทั้งโดยรวมและรายด้าน

1.2 เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาดสถานศึกษา ของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ต่อการนำภูมิปัญญา ท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้าน

1.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองคาย เขต 1

2. สมมติฐานการวิจัย

มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพและขนาดสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมา ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้าน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 1.890 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน คือ แบ่งกลุ่มตามอำเภอที่เป็นที่ตั้งของสถานศึกษา กำหนดเอาทุกอำเภอ แบ่งชั้นตามสถานภาพและขนาดสถานศึกษา โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตาราง Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 43) สุ่มอย่างง่าย โดยวิธีจับสลาก ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 324 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนอกสถานศึกษา เกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสำรวจ(Check list) แบ่งเป็น 2 ข้อ คือ สถานภาพ ได้แก่ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนอกสถานศึกษา และขนาดสถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อระดับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 5 ระดับ ของลิเคิร์ต

ตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีลักษณะเป็นคำถามชนิดปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบได้เสนอความคิดเห็น เพื่อให้ผู้ตอบได้เสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของงานของคณะกรรมการที่ปรึกษาแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบเครื่องมือ

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัย ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 จัดทำหนังสืออนุญาตให้จัดเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย ส่งถึงผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาที่มีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 324 ชุด โดยผู้วิจัยจัดส่งและติดต่อขอรับคืนด้วยตนเอง

ได้เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยกลับคืน 324 ชุด เป็นเครื่องมือที่สมบูรณ์ สามารถใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยแบบสอบถามตอนที่ 1 สอบถามผู้ตอบแบบสอบถามในด้านสถานภาพและขนาดสถานศึกษา และนำข้อมูลมาแจกแจง หาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย แบบสอบถามตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่ามาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งโดยรวมและรายด้าน และหาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพและขนาดสถานศึกษาที่มีต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยการทดสอบค่า F - test

(Two -way ANOVA) ทั้งโดยรวมและรายด้าน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

3.5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จับประเด็นความ จัดกลุ่มความถี่แล้วสรุปด้วยการพรรณนาความ

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean ; $\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation ; S.D.) และค่า F - test (Two - way ANOVA)

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษา การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 สรุปได้ ดังนี้ คือ

4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 324 คน เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งหมด เมื่อพิจารณาจำแนกตามสถานภาพและขนาดสถานศึกษา พบว่า มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา ตอบแบบสอบถาม จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 18.52 จำแนกเป็น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก 42 คน คิดเป็นร้อยละ 12.96 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ 18 คน

คิดเป็นร้อยละ 5.56 และมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนอกสถานศึกษา ตอบแบบสอบถาม จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 81.48 จำแนกเป็น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนอกสถานศึกษาขนาดเล็ก 147 คน คิดเป็นร้อยละ 45.37 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนอกสถานศึกษาขนาดใหญ่ 117 คน คิดเป็นร้อยละ 36.11

4.2 การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 สรุปได้ดังนี้ คือ

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคิดเห็นต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่าได้ดังนี้ คือ ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมเสริม และด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา และด้านการจัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ พิจารณาจำแนกตามสถานภาพ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา มีความคิดเห็นต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวม และรายด้าน 2 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่าได้ดังนี้ คือ ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมเสริม ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม และด้านการปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา และด้านการจัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนอกสถานศึกษา มีความคิดเห็น โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่า ได้ดังนี้ คือ ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมเสริม และด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา และด้านการจัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ และพิจารณาจำแนกตามขนาดสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็ก มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่าได้ดังนี้ คือ ด้านการปรับกิจกรรม

การเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมเสริม และด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม อยู่ในระดับมาก ส่วนด้าน การปรับรายละเอียดของเนื้อหา ด้านการปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ และด้านการจัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำได้ดังนี้ คือ ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมเสริม ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม และด้านการปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา และด้านการจัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

4.3 ผลการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพและขนาดสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 สรุปได้ดังนี้

มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพและขนาดสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมเสริม และด้านการจัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน โดยรวม และรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม และด้านการปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ ไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน

5. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ผู้วิจัย พบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจ ที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

5.1 จากผลการศึกษา ที่พบว่า สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งโดยรวม และเป็นรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา และด้านการจัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับผลจากการศึกษาของเสริมศักดิ์ ช่วยอุปการ (2540 : บทคัดย่อ) ที่ทำการศึกษา การดำเนินงานพัฒนา

หลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ในโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ และผลการศึกษาพบว่า มีการดำเนินงานพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้าน การประเมินหลักสูตร อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับผลจากการศึกษาของเรวดี ภูถาวร (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 1 และ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ที่ เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า กระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบายในการกระจายอำนาจการจัด การศึกษามายังสถานศึกษาโดยตรงมากขึ้น โดยให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกแห่ง มีฐานะเป็นนิติบุคคล การกระจายอำนาจดังกล่าว ส่งผลให้สถานศึกษามีระบบการบริหารงาน ที่ มีความคล่องตัว และมีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการศึกษา เป็นไปตามหลักการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School - Based Management) เพื่อเป็นการสร้างฐานราก และ ความเข้มแข็งให้สถานศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม ในการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษานั้นมีปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้องหลายประการ เช่น สภาพเศรษฐกิจ ชุมชน สังคม อาชีพ แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มี เป็นต้น ประกอบกับ สถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ส่วนใหญ่ ตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทห่างไกล ภูมิปัญญาท้องถิ่น บางส่วน จำเป็นต้องย้ายถิ่นฐานด้วยข้อจำกัดด้านเศรษฐกิจ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริม สนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในท้องถิ่นของตนเองได้ และในส่วนของสถานศึกษาเอง ซึ่งส่วนใหญ่ เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก จึงขาดความพร้อมใน ด้านบุคลากร และงบประมาณสนับสนุน นอกจากนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน บางส่วน อาจขาดความตระหนัก ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในความจำเป็นของการนำภูมิปัญญา ท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้วยเหตุผลดังกล่าว สถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 จึงมีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เท่านั้น

5.2 จากผลการศึกษาที่พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพและขนาดสถานศึกษา ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 ต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ในด้านการปรับกิจกรรม การเรียนรู้หรือจัดกิจกรรมเสริม และด้านการจัดทำสื่อการเรียนรู้ขึ้นใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับประกาย บัตรีศิริมงคล (2544 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดของโรงเรียนและสถานภาพต่อการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา ทั้ง โดยรวมและ 4 ชั้นตอน และสอดคล้องกับอนุรักษ์ พิรพรพิมล (2547 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพและขนาดโรงเรียน ต่อการมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของฝ่ายปกครอง ทั้ง โดยรวมและรายด้าน ผลการวิจัยที่พบในครั้งนี้ คณะกรรมการสถานศึกษาที่มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน มีการปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันตามจำนวนนักเรียนย่อมมีบริบทที่เกี่ยวข้องกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสภาพท้องถิ่น การจัดทำสื่อการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา วิชาของผู้เรียนและทรัพยากรในท้องถิ่น เป็นต้น ทำให้มีความคิดเห็นต่อการการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกัน จึงทำให้มีอิทธิพลร่วมระหว่างกัน ส่วน โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม และด้านการปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ ไม่มีปฏิสัมพันธ์กันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยครั้งนี้ แต่สอดคล้องกับผลการศึกษาของรุ่งรัตน์ ภูวา (2545 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างสถานภาพกับขนาดโรงเรียนต่อการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา ใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดมหาสารคาม สอดคล้องกับการศึกษาของรังสรรค์ สำราญรัตน์(2545 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างตำแหน่งกับขนาดของโรงเรียนที่มีต่อการดำเนินงานห้องคอมพิวเตอร์ตามโครงการปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลภายนอกสถานศึกษา อาจขาด ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง จึงไม่เห็นความสำคัญในการให้ความร่วมมือและสนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างเพียงพอ และบางส่วนยังมีแนวคิดว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่รับผิดชอบของทางสถานศึกษาเท่านั้น นอกจากนี้ คณะกรรมการสถานศึกษา ทั้ง 4 กลุ่ม อาจขาดความตระหนัก ขาดความรู้ ความเข้าใจในความจำเป็นของการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา อีกทั้งขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำ การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ความแตกต่างด้านเศรษฐกิจพื้นฐานทางด้านการประกอบอาชีพ และวัฒนธรรมของท้องถิ่นซึ่งส่งผลต่อการทำงานในสภาพจริง ทำให้การทำงานมีอุปสรรคและข้อบกพร่องทำให้พัฒนามากเท่าที่ควร ควรมีการจัดอบรมสัมมนา เพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการพัฒนาหลักสูตร

สถานศึกษา ตลอดจนการศึกษาคูงาน การเชิญวิทยากรและผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีการพัฒนางานและเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานและมีการวางแผนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยากรท้องถิ่นและทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่เพื่อนำสู่การปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และถึงแม้ว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่จะมีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นสูงกว่าสถานศึกษาขนาดเล็ก แต่เมื่อพิจารณาความแปรปรวนของข้อมูลพบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนอกสถานศึกษา มีความคิดเห็นต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน แต่คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดเล็กและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนอกสถานศึกษาพบว่ามีความแปรปรวนสูงกว่าคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่าระดับความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างมีความหลากหลายกระจายมากจึงทำให้ไม่พบปฏิสัมพันธ์ จากเหตุผลดังกล่าว ส่งผลทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้ง 4 กลุ่ม มีความคิดเห็นต่อการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน 3 ด้านคือ ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม และด้านการปรับปรุงหรือเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ไม่มีปฏิสัมพันธ์กัน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่า การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัย จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

6.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดนโยบาย ส่งเสริม สนับสนุนในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เช่น จัดให้มีคณะทำงานเพื่อให้ความช่วยเหลือ นิเทศ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จัดการอบรม ประชุม สัมมนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ให้แก่ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในด้านการปรับปรุง